

Twee voorzitters kijken vooruit: 'Zonder verdere verdieping wordt PRO geen succes'

Door Dirk Achterbergh (redacteur *Tijd&Taak*) en
Remko Ebbers (redacteur *De Linker Wang*)

De Banning Vereniging en De Linker Wang voelen zich vanuit een religieuze en levensbeschouwelijke achtergrond verbonden met respectievelijk de PvdA en GroenLinks. De fusie tussen die partijen tot Progressief Nederland (PRO) roept de vraag op wat nu de positie wordt van beide clubs. Wat is de bijdrage die ze willen leveren aan het politiek denken en handelen van PRO? En hoe kunnen ze dat het beste voor elkaar krijgen? Hierover gaan we in gesprek met de twee voorzitters, Jos Aarnoudse en Tjeerd de Jong.

Jong

Wat drijft jullie om actief te zijn binnen – en zelfs voorzitter te willen zijn van – de Banning Vereniging en De Linker Wang?

Tjeerd: “Ik vind het heel belangrijk dat politiek wordt bedreven vanuit een overtuiging, vanuit waarden. Nu de politiek zo vluchtig is, zo populistisch aan de ene kant of zo technocratisch aan de andere kant, is het des te belangrijker om daar aandacht voor te vragen. Dat geldt voor de politiek als geheel, maar het zit hem ook in GroenLinks, de partij waar ik lid van ben. Zijn we de afgelopen tijd niet meer bezig geweest met politieke marketing? Met kijken hoe we de zaak zo goed mogelijk konden verkopen en veel minder met een waardegedreven politiek? We hebben daarover als De Linker Wang telkens na verkiezingen, die de laatste tijd in nederlagen eindigden, aan de partij reflectie gegeven. Wij misten inspiratie in de campagne, een vergezicht waarmee je mensen enthousiasmeert. Het was te veel een stroom van beleidsvoorstellen. Er is ingezet op een nieuwe premier, maar de vraag in wat voor wereld we willen leven kwam te weinig aan de orde.”

“Hoe maak je verbinding met existentiële vraagstukken en je diepere motivatie?”

Jos: “Mij inspireert de doorbraakgedachte waar de PvdA na de oorlog uit is voortgekomen. (Doel was om de traditionele vooroorlogse verzuiling te doorbreken en één progressieve,

brede partij te vormen, red.) Je streeft naar sociale gerechtigheid en tegelijk besef je dat je daarvoor moet samenwerken met mensen met een andere achtergrond, religieus of humanistisch. Die pluriformiteit werd door dominee Banning en wordt door onze vereniging niet als probleem of bedreiging gezien, maar juist als kracht. Een platform bieden voor mensen die daarover willen spreken met elkaar, kan een bron zijn van nieuwe inspiratie, zowel voor de mensen zelf als voor de partij. Dat platform, die dialoog, mag nooit verloren gaan. Dat drijft mij in mijn inzet voor de Banning Vereniging. Hoe maak je verbinding met existentiële vraagstukken, je diepere motivatie en het daadwerkelijk participeren in progressieve politiek? Ik zie dat ook jongere mensen daar toenemende belangstelling voor hebben. Vraag is wel of we hen als Banning Vereniging voldoende bereiken.”

Dat zoeken naar verdieping, naar inspiratie, daarin lijken jullie erg veel op elkaar.

Jos: “Dat klopt, maar ik proef toch een verschil in stijl en aanpak. De Banning Vereniging staat voor dialoog, voor het verkennen van elkaars standpunten en drijfveren, en beschouwt dat als een manier om tot politieke verdieping te komen. We hebben niet zo de neiging om direct tegen politici en bestuurders te zeggen wat ze moeten doen of vinden als het gaat om actuele politieke vraagstukken. Ik meen bij De Linker Wang een meer directe relatie tot politici waar te nemen.”

Tjeerd: “Wij zijn inderdaad iets meer gericht op de actuele politiek. We hebben bijvoorbeeld een debat georganiseerd over de oorlog in Oekraïne. We vonden dat de pacifistische stem, die in onze partij een lange traditie heeft, te weinig gehoord werd door de fractie, te weinig werd meegenomen in retoriek en

besluitvorming. Daar wijzen we dan op. We fungeren dan als een soort waarschuwinglampje. We kijken ergens naar en constateren dan: hallo, dit missen we nog.”

Jos: “En wij organiseerden juist een leergang over oorlog en vrede, waarbij we met elkaar de verschillende invalshoeken hebben verkend. Geen debat om direct politici te beïnvloeden, maar een verdiepingsslag om met elkaar te zoeken naar een andere manier van kijken.”

Het lijkt erop dat we hier met een vormingswerker en een activist aan tafel zitten.

Tjeerd: “Dat is wel een aardige vergelijking. Maar onze fundamentele doelstelling verschilt niet, wél de manier van aanpak. Ik denk dat beide werkwijzen hun waarde hebben. Soms is een directe interventie nodig en soms het organiseren van een platform gericht op de langere termijn. Ik zie onze clubs als twee cirkels die elkaar fors overlappen. We kunnen wel geforceerd in één cirkel willen zitten, maar het lijkt me beter om de overlap die we hebben in te zetten richting de nieuwe partij en daarin samen op te trekken. Onze activiteiten goed afstemmen en coördineren. Twee helemaal los van elkaar opererende levensbeschouwelijke clubs die zich op PRO richten, zal niet worden begrepen en geen impact hebben. Maar we moeten niet van de weeromstuit en geforceerd de Banning Vereniging en De Linker Wang ook maar laten fuseren. Beter is het om ons gezamenlijk in te zetten voor de verdieping van de nieuwe partij.”

Jos: “Dat laatste is echt nodig en ik maak me daar wel zorgen over. Ik snap dat links zich moet verenigen. Twee kleine linkse partijen in een overwegend rechts land; dat gaat niet werken. Je zult hoe dan ook veel mensen achter je moeten krijgen om

iets voor elkaar te krijgen – daarvoor is een fusie nodig. Maar dat is niet voldoende om de hearts and minds van grote groepen te veroveren. Daar heb je toch echt een veelomvattend en inspirerend verhaal voor nodig. Alles is nu gericht op machtsvorming en het oprichten van één partij, maar tot electorale doorbraken heeft het tot nu toe niet geleid.”

Tjeerd: “We hebben ook de pech dat we van de ene naar de andere verkiezing strompelen en amper de tijd hebben gehad om inhoudelijk aan ons verhaal te werken. Het is wel erg schraal om over de fusie na te denken alleen in termen van machtsvorming. Wat willen we met elkaar, in wat voor wereld willen we leven, waarom doen we dit eigenlijk, die fusie? Het nieuwe concept-beginselprogramma is met stoom en kokend water tot stand gekomen, dat begrijp ik, maar de komende jaren zal dat echt verdiept

moeten worden, wil PRO een succes worden. Daarvoor is het nodig dat je voortdurend met elkaar in gesprek blijft over de ideologische grondslag van je beweging. Als ik eerlijk ben, heeft GroenLinks daar de laatste jaren niet in uitgeblonken, dus ik houd mijn hart vast voor de komende tijd. Aan de andere kant ligt hier wel een grote opdracht voor De Linker Wang en Banning Vereniging samen.”

Jos: “Dat wordt nog een hele klus. We moeten natuurlijk ook naar onszelf kijken. Doen wij als Banning Vereniging nog wel de goede dingen? Ik meet dat dan toch af aan de hoeveelheid mensen die we bereik. Er komen niet heel veel nieuwe mensen af op lezingen en leergangen. Laat ik het zo zeggen: na de dip door corona, hebben we ons wat dat betreft niet hersteld. Het fusieproces van PRO is ook een moment om bij onszelf stil te staan. Ik blijf de vraag stellen:

halen we in relatie tot de energie en het geld dat we besteden wel een goed resultaat? Moeten we datgene wat we doen intensiveren of moeten we juist andere dingen gaan doen? Ik zie bijvoorbeeld dat het voor jonge mensen heel moeilijk is om zich te binden aan onze vereniging. Begrijpelijk, want ze zitten in het spitsuur van hun leven. Maar tegelijkertijd zie ik een beweging ontstaan als de Linkse Kerk, met progressieve kerkelijke jongeren die zich willen verenigen. Met onze Banning Vereniging zijn ze onbekend – dat geeft toch te denken.”

Tjeerd: “Ook bij De Linker Wang is het steeds moeilijker om vacatures gevuld te krijgen, terwijl dat vóór corona geen probleem was. Nogmaals, we hebben ons steeds met verkiezingen bezig moeten houden en onvoldoende aandacht besteed aan het verhaal waarmee we nieuwe mensen kunnen verleiden om met ons mee te doen.”

Zijn jullie optimistisch over de toekomst van jullie organisaties? Behouden ze hun toegevoegde waarde?

Jos: “Optimistisch is een groot woord, maar ik zie kansen. Ik zie politieke motivatie en hang naar zingeving bij de generatie van dertigers en veertigers. Progressieve politiek moet echt verbonden worden met levensovertuiging, wil je een vergezicht bieden dat brede groepen aanspreekt. Mijn generatie heeft wel redenen om teleurgesteld of gefrustreerd te zijn – het kopje te laten hangen, zogezegd – als je onze idealen afzet tegen de bereikte resultaten. Maar om dan maar als gezonde senior met de camper door Europa te gaan rijden, dat vind ik helemaal niks. Dat weiger ik. Mijn motto is: je hebt niet het recht om de moed te verliezen.”

Tjeerd: “Ook ik zie die noodzaak tot zingeving. En dan heb ik het niet over De Linker Wang en de Banning Vereniging als zodanig, maar over het feit dat als de verdieping van PRO er niet komt, het project niet gaat slagen. Analyseer wat er aan de hand is, wat de samenleving nodig heeft en vertel van daaruit een inspirerend verhaal. Zo kan het progressieve geluid weer terrein winnen. Ik vroeg me af wat me zo raakte bij de uitslag van de laatste verkiezingen. Ja, rechts en extreem-rechts winnen, maar wat me daarbij vooral raakt is dat de liefde, barmhartigheid en het besef van lotsverbondenheid uit de samenleving aan het verdwijnen zijn. Daarmee verliest ze haar ziel. Dat is niet het land waarin ik wil leven. Ik wil leven in een land waarin de waarden van gerechtigheid, duurzaamheid en vrede de boven-ton voeren.”

Jos: “PRO wordt gepresenteerd als een brede volkspartij. Ik ga ervan uit dat daarmee wordt bedoeld dat PRO divers is, leden en stemmers een afspiegeling vormen van de maatschappij als geheel, en dat zij

“Als we blijven zwijgen over onderlinge verschillen, raken we mensen kwijt”

verschillen qua leeftijd, regio, seksuele oriëntatie, opleiding, klasse. Maar ook in culturele achtergrond en levensovertuiging. Zo’n brede waaier, weliswaar bijeengehouden door gedeelde waarden en beginselen, geeft gedoe. Als je een brede volkspartij wil zijn, zul je echt de dialoog tussen al die groepen moeten organiseren. Dan zit je toch weer in de traditie van de doorbraak, van Bannings gedachtengoed. Zo’n waaier houd je niet duurzaam bij elkaar door handig politiek laveren en pacteren van de partijleiding – daar is echt een respectvolle dialoog voor nodig. Ook, of juist, over gevoelige, schurende onderwerpen. Neem kwesties als Gaza, Israël, migratie, defensie en pacifisme, plattelandsonwikkeling en landbouw, medisch-ethische kwesties: allemaal punten waarover linkse mensen onderling van mening kunnen verschillen.”

Tjeerd: “Gaan we daar krampachtig over doen, bang voor ruzie en daling in de peilingen? Gaat marketing weer de boventoon voeren en willen we iedereen te vriend houden? Als we maar blijven zwijgen over de onderlinge verschillen en er geen gesprek over organiseren, dan raken we alsnog mensen kwijt. Daarom is het zo belangrijk dat je een aantal

fundamentele waarden en beginselen met elkaar deelt, en dat je die waarden ook onderhoudt en levend weet te houden. Uiteindelijk is dat is toch een voorwaarde om op een constructieve manier met diversiteit en meningsverschillen om te gaan, en er samen uit te komen. En zo zijn we weer terug aan het begin van ons gesprek: zonder waardegedreven politiek zal PRO nooit een brede volkspartij kunnen worden.”

De Linker Wang

De Linker Wang is een netwerk voor levensovertuiging, religie en politiek binnen GroenLinks, dat zich bezint op de uitgangspunten en toekomstvisie van progressieve politiek. Dit doet De Linker Wang door het organiseren van onderlinge gesprekken en debatten voor leden van het netwerk en belangstellenden daarbuiten. Inspiratie komt uit verschillende religieuze, filosofische en humanistische bronnen. De Linker Wang ontstond in 1991, een jaar na het ontstaan van GroenLinks door een fusie van PPR, PSP, CPN en EVP. Oud-leden van de progressieve Evangelische Volkspartij (EVP) zochten contact met oecumenisch geïnspireerde mensen binnen GroenLinks en daarbuiten. Bij de oprichters hoorden onder anderen Ab Harrewijn vanuit Christenen voor het Socialisme en de CPN en Hans Feddema vanuit de EVP. Jaarlijks reikt De Linker Wang de Ab Harrewijnprijs uit aan een persoon of groep die zich met een origineel idee heeft ingezet voor de onderkant van de samenleving. Vijf keer per jaar komt het magazine De Linker Wang uit over actuele thema’s en inzichten. Tjeerd de Jong, programma-manager bij Rijkswaterstaat, is sinds 2016 voorzitter van De Linker Wang.